

Кафедра обліку у виробничій сфері

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінансовий та управлінський облік»
на тему:

***«Бухгалтерський баланс (Звіт про фінансовий стан): методика
формування та історичний аспект становлення»***

Студента (-ки) 4-о курсу групи ОПД-42

Крупки В. І.

Науковий керівник:

К.е.н., ст.. викл.

Мужевич Н. В.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECST _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ

1. Визначення бухгалтерського балансу. Історія виникнення та розвитку.
2. Характеристика балансу, як основної форми фінансової звітності та види балансу.
3. Методика формування балансу:
 - а) структура балансу;
 - б) порядок складання балансу і зміст його статей.
4. Проблемні аспекти та шляхи удосконалення методики складання балансу (звіту про фінансовий стан).

Висновки

Список використаної літератури

ВСТУП

Актуальність теми: відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» усі підприємства та організації повинні на основі даних бухгалтерського обліку складати і подавати фінансову (бухгалтерську) звітність. Ця необхідність зумовлена тим, що користувачі фінансової звітності потребують систематизованої інформації про діяльність підприємства, інвесторами або власниками якого вони є або бажають стати. Економічні рішення, які приймають користувачі фінансових звітів, вимагають оцінки здатності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також часу та впевненості в їх генеруванні. Власне цим і визначається, наприклад, спроможність підприємства здійснювати виплату заробітної плати або розраховуватися із постачальниками, своєчасно повертати позики, сплачувати дивіденди тощо.

Користувачі можуть краще оцінювати здатність підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, якщо мають у своєму розпорядженні узагальнену та систематизовану інформацію у вигляді фінансової звітності, сфокусовану на фінансовому стані та результатах діяльності підприємства.

Щоб забезпечити успіх на ринку, створити належний імідж підприємства, потрібний якісний системний комплексний аналіз усіх показників фінансово-господарської діяльності, який відповідає сучасним вимогам розвитку ринкової економіки. Результати такого аналізу надають можливість виробити рекомендації щодо прийняття правильних управлінських рішень, спрямованих на ліквідацію «вузьких місць», підвищення конкурентоспроможності підприємства. Інформаційною базою для такого аналізу, особливо для потенційних інвесторів, виступає фінансова звітність підприємства.

Дослідженню питань техніки та методології складання фінансової звітності суб'єктів підприємництва і аналізу її показників, було присвячено низку праць вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі бухгалтерського обліку і фінансового аналізу. Зокрема, актуальні проблеми висвітлено у працях відомих вітчизняних вчених-економістів: Ф. Бутинця, М. Білухи, Г. Вериги, С.

Голова, Н. Литвина, В. Швеця, Н. Малюги, М. Пушкара. Серед зарубіжних дослідників варто назвати Р. Антоні, А. Афанасьєва, Дж. Блейка, Я. Вільямса, В. Качаліна, В. Ковальова, С. Модерова, Д. Орїле та ін.. Більшість вчених дотримуються думки про необхідність вдосконалення фінансової звітності відповідно до вимог національних та міжнародних стандартів. Враховуючи міжнародний досвід, систематично вдосконалюється і нормативна база, яка регламентує питання складання фінансової звітності, що викликає певні труднощі у практичних працівників.

Одною з основних форм фінансової звітності є баланс. Баланс – це не тільки один з елементів методу бухгалтерського обліку та документ бухгалтерської звітності, а й суттєве джерело інформації для управління, планування, організації виробництва, аналізу та контролю як для внутрішніх так і для зовнішніх користувачів.

Вся вище наведена інформація дає підстави вважати, що дослідження методики і техніки складання балансу, його аудит а також аналіз показників є актуальними процедурами на сьогоднішній день.

Метою курсової роботи є: дослідити теоретичні аспекти складання бухгалтерського балансу суб'єктів підприємництва, встановити відповідність фінансової звітності, в усіх суттєвих аспектах, законодавчим джерелам, які регламентують порядок підготовки і представлення фінансових звітів, вивчити методику аналізу і аудиту показників а також здійснити їх практичне впровадження на досліджуваному підприємстві, з метою подальшого вдосконалення фінансової звітності підприємства як інформаційної бази для прийняття рішень.

Виходячи із мети дослідження основним завданням курсової роботи є:

- формулювання визначення бухгалтерського балансу, розгляд історії його виникнення та етапів розвитку;

- визначення характеристики балансу, як основної форми фінансової звітності, розгляд видів балансу та його представлення;

- вивчення структури балансу;

-вивчення порядку складання балансу та змісту його статей;

-визначення проблемних аспектів та шляхів удосконалення методики складання балансу.

Об'єктом дослідження являється бухгалтерський баланс як економічна категорія.

Предметом дослідження виступають організаційно–економічні відносини в процесі відображення в обліку розділів та статей бухгалтерського балансу

Методи дослідження: теоретичною та методологічною базою роботи є досягнення вітчизняної і зарубіжної науки у галузі техніки та методології складання фінансової звітності суб'єктів підприємництва, аудиту і аналізу її показників. Вихідною інформаційною основою для обґрунтування напрямків вивчення балансу підприємства і аналізу його основних показників є офіційні статистичні дані, фахові літературні джерела, власні аналітичні розрахунки.

В роботі використано законодавчі та нормативні акти України у галузі бухгалтерського обліку, аудиту та економічного аналізу.

1. Визначення бухгалтерського балансу. Історія виникнення та розвитку.

Бухгалтерія та звітність виникли тоді, коли почалась реєстрація фактів господарської діяльності. Вже біля 4000 років до н.е. у Древньому Єгипті на папірусі складались звіти про рух цінностей. В Древньому Вавилоні суворої регулярності в складанні звітів не було, але у Древній Греції звіти подавались суворо періодично, контролювались, мали прилюдний характер.

В епоху еллінізму (V ст. до н.е.) з появою окремо обліку хліборобства, тваринництва, виноградарства вимагалась і самостійна звітність з даних галузей. Вона передбачала відомості про стан запасів, доходів і видатків господарства. За періодичністю звітні форми поділялися на місячні, річні, трирічні. Звітність була обов'язковою та містила матеріал, який міг бути використаний для управління господарством. У Римі багато уваги приділялось письмовій звітності керуючого, висувались вимоги до письменності матеріально відповідальних осіб. Епоха середньовіччя передала в спадщину сучасній бухгалтерії не тільки Інвентаризацію, а й капітулярій Карла Великого, який вказує на необхідність один раз на рік подавати звіт про доходи. До звітності того часу ставилися вимоги щодо правильності та законності, чесності її складання.

В побутовому розумінні баланс означає рівновагу, тотожність надходжень і витрат; балансувати – дотримувати відповідності наявних господарських засобів і джерел їх утворення.

Зародження капіталізму, застосування нових методів, прийомів у господарському обліку привели до виникнення подвійної бухгалтерії. В звітності це проявилось виникненням найважливішої її форми – балансу. В XIV ст. баланс використовується не тільки для контролю оборотів, а й як знаряддя контролю та управління господарством. Щодо часу появи самого терміну «баланс» думки науковців розходяться. Р. де Рувер вважав, що слово «баланс» вперше зустрічається в фінансових звітах у 1427 р. незалежно від того, чи були на справді дані звіти балансами в сучасному розумінні цього

терміну, А. Чмиреллі вказував, що термін «баланс» вперше зустрічається в звіті банку Медичі за 1495 рік. Типовим для того часу було те, що звітність складалась нерегулярно – від 1 до 5 років. Цікавим моментом середньовічної практики було те, що різниця між дебетовими і кредитовими оборотами, що виникала в результаті арифметичних помилок, списувалась на прибутки чи збитки. Лука Пачолі вважав, що баланс – процедура, пов'язана з встановленням тотожності обігів по дебету і кредиту рахунків Головної книги, а також зробив висновок, що баланс є наслідком подвійного запису.

Розглядаючи історію розвитку бухгалтерії, доходимо висновку, що вперше поняття «звітність» було застосовано А. ді Піетро (1586 р.) який розкрив суть бухгалтерської звітності та порядок її подання. Перші достовірні відомості про застосування терміну «баланс» в бухгалтерській практиці подаються в розрахунковій книзі певного італійського банкірського дому в 1408 р. У літературі слово «баланс» уперше з'являється в праці відомого італійського математика Луки Пачолі, що побачила світ в 1494 р., та в книжці Бенедикта Котрульї, яку було написано в 1458 р., але видано тільки в 1573 р. у Венеції. У законодавстві про баланс уперше згадує Торговий кодекс Наполеона, який було видано 1807 р.

Щодо виникнення та розвитку обліку і звітності в дореформеній Росії, то основним його принципом була приблизність. Прибутком в Росії вважався приріст майна за якийсь період і визначався він шляхом інвентаризації. При цьому порівнювались обсяги майна на поточний момент та початок звітного періоду, причому облікові залишки звірялись з натуральними. Взагалі, для господарств Росії XVII ст. характерно, що облікові регістри одночасно були і звітними документами. Реформи Петра I сприяли розвитку ринкової економіки. Почалась епоха запозичень: західноєвропейські економісти здійснюють суттєвий вплив на розвиток бухгалтерської думки в Росії.

Наприкінці XIX – початку XX ст. виникає новий напрям в обліку – балансоведення. Воно розвивається за трьома основними напрямками:

економічний аналіз балансу, юридичний аналіз балансу та популяризація знань про баланс серед користувачів.

У Росії розквіт науки про аналіз балансу припадає на першу половину ХХ ст. А.К. Роццаховський вважається першим бухгалтером, який зрозумів та оцінив роль економічного аналізу. Він підкреслював, що результат, виведений з балансу, з'ясовується лише при уважному вивченні балансу.

Правилами публічної звітності від 24 серпня 1926 р. державні підприємства, акціонерні товариства, банки, спілки кооперативів були зобов'язані публікувати свої звіти в газеті «экономическая жизнь».

Надбанням непу була вимога до всіх підприємств складати та подавати щомісячний баланс та передбачено спеціальну звітність про собівартість основних видів продукції.

В цей час здійснюються спроби реформації балансу: баланс перегруповують – міняють місцями актив і пасив; пропонують заміну деяких понять у трактуванні балансу – «основні засоби» на «засоби праці», «власні засоби» на «внутрішні ресурси підприємства», пропонують введення поряд зі звітними показниками планових. Але більшість науковців визнають головним балансом сальдовий баланс.

У наступні роки методологія складання звітності неодноразово змінювалася. У 1938 році була проведена балансова реформа, під час якої з балансу були вилучені деякі регульовані статті – відхилення від планової собівартості матеріалів та готової продукції.

Основні новації 40-х років стосувались зміни складу балансових статей та їх перегруповування: введено статті по переоцінці активів у зв'язку з грошовою реформою 1947 року тощо.

На початку 50-х років науковці знову зробили спроби вдосконалити форму балансу, але внесених змін у діючу форму балансу було небагато, і схема балансу майже без змін проіснувала близько 20 років.

Однак на цьому еволюція балансу не скінчилася і баланс 70-х років стає вже повністю уніфікованим, в нього введено додаткові показники, що розширило його інформативну ємність.

Звітність в Україні в прорадянський період засновувалась на принципах, що значно відрізняються від прийнятих у більшості розвинених країн.

Поширення зв'язків із зарубіжними партнерами показало, що бухгалтерська звітність, відповідна радянському законодавству, не давала необхідної вичерпної інформації для визначення реальної віддачі від потенційних інвестицій в діяльність підприємства. Першими відчули потребу в переході до загальноприйнятих принципів і стандартів бухгалтерського обліку спільні підприємства, оскільки іноземний інвестор вимагав подання звітності у прийнятному для нього вигляді, та підприємства енергетики, тому що Світовий Банк Реконструкції та Розвитку вказав на обов'язкове подання їх звітності із загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку.

В зв'язку з цим починається новий етап розвитку звітності – реформація її відповідно до прийнятих у світовій практиці правил.

Формування бухгалтерського обліку пройшло тривалий еволюційний шлях. Його зміст і будова змінювались залежно від форм власності, рівня продуктивних сил та розвитку виробничих відносин суспільства. Кожному етапу розвитку суспільства властива своя побудова балансу, який поділявся за відповідними ознаками. До найтипівіших ознак (починаючи з 1925 року) в Україні відносять: джерела складання; строки складання; обсяг даних; зміст; форму.

Весь шлях розвитку бухгалтерської звітності можна поділити на наступні періоди:

1. Зародження звітності та її перші кроки (4000 р. до н.е. – VII ст. н.е.). звітність як завершальний етап реєстрації фактів господарської діяльності. Характерні риси: обов'язковість, поступовий перехід до суворої періодичності, орієнтація на інтереси державної казни.

2. Становлення звітності (VIII-XII ст., XIII-XVIII ст.). Характерні риси: складання звітності на основі інвентаризації, нерегулярність. Виникнення та розвиток балансу як основної форми звітності. Виникнення передумов для виникнення вчення про бухгалтерський баланс. Розвиток вчення про звітність як наслідок її юридичної регламентації. Основні представники: Л. Пачолі, Ж. Саварі, Ж. Андре та ін.

3. «Народження» науки (XIX – початок XX ст.). Три напрями розвитку балансоведення, західноєвропейський вплив на розвиток балансоведення в Росії. Основні представники: Н. Д'Анастасіо, Р. Коффі, Ф. Вілле, Д. Чербоні та ін., в Росії: К.І. Арнольд, І.Б. Ахматов, Е.О. Мудров, П.Н. Худяков, Н.Р. Вейцман, А.П. Рудановський та ін.

4. Розвиток звітності в прорадянський період (20 – 80і роки), поступовий перехід від «мистецтва» відображення, підсумовування діяльності підприємства (30 – 50і роки) до забезпечення інформації про економічні проблеми для прийняття економічних рішень (70і роки). Основні представники на Заході: Р. Антоні, Дж. Ріс, Б. Нідлз, Д. Колдуелл, Ч. Хорнгрен та ін. підпорядкованість звітності державним інтересам – на терені колишнього СРСР. Основні вимоги – суворі уніфікація, орієнтація на показники, що відображали виконання держзамовлень, розрахунок бази оподаткування та інших відрахувань у бюджет. Вітчизняні науковці цього періоду – Б.С. Вайсбейн, С.Г. Струмилін, Я.М. Гальперін, В.А. Басманов, М.Г. Белов та ін.

5. «Переорієнтація» звітності (80і роки – теперішній час). Приведення якості звітної інформації у відповідності до фінансово-економічних інтересів суб'єктів ринкових відносин. Звітність розглядається як засіб взаємодії підприємства та ринку і важливий інструмент для налагодження ефективного управління. Основні вимоги до звітності на цьому етапі – достовірність, доречність, порівнянність, зрозумілість та ін. Наукові представники цього періоду: П.Я. Хомин, В. Сопко, С. Голов, М.Г. Чумаченко та ін.

Баланс– це не просто складова методу бухгалтерського обліку, його елемент; це найважливіший документ бухгалтерської звітності, суттєве джерело

інформації для управління, планування, організації виробництва, нормування, аналізу, контролю. Баланс є обліковою категорією, синтезом облікових записів, а тому його треба вміти читати і критично оцінювати з погляду змісту, будови, раціонального використання даних.

Слово «баланс» походить від латинського слова «bilanx», що означає «двошальковий»; bilanx разом зі словом «libra» (терези) означало у римлян двошалькові терези (libra bilanx). Відтак у багатьох мовах з'явилися слова, близькі до слова «bilanx», які означають «терези»: італійське – la bilancia, французьке – la balance, англійське – balance і т.д.

Як обліковий термін слово «баланс» має два значення:

- рівність, рівновага двох підсумків протилежного значення, що має місце в рахунках, відомостях і таблицях: рівність сум чи кількості прибутку і витрат, дебету і кредиту, активу і пасиву. У цьому розумінні слово баланс зберігає близький зв'язок зі своїм первісним значенням: однакові підсумки ніби відповідають збалансованим шалькам терезів;

- таблиця, яка відображає результат облікової реєстрації, майновий стан підприємства в грошовій оцінці на відповідний момент, тобто стан його активів і пасивів.

У своєму другому значенні, тобто як таблиця, що відображає майнову статистику, а інколи й динаміку господарства, балансе тісно пов'язаним із поточним обліком господарської діяльності, його організацією, формами і методами. Відомий український учений-економіст О.П. Рудановський більш ґрунтовно визначає поняття балансу, розглядаючи його не просто як таблицю чи форму вираження результатів облікової реєстрації, а як сукупність конкретних властивостей господарства, притаманних йому реально, незалежно від того, наскільки і як вони відображуються рахівництвом. Такий баланс репрезентує в кожному господарстві сукупність усього обчисленого, усього того, що в господарстві підлягає грошовій оцінці.

Такій оцінці підлягають основні й оборотні засоби, самі гроші, що перебувають на даний момент у господарстві, його юридичні відносини до

третіх осіб і до власника господарства: інакше кажучи – це права й обов'язки господарства, його витрати й доходи. Сукупність виражених у грошовій формі матеріальних засобів, прав господарства і його витрат – з одного боку, і сукупність зобов'язань та доходів господарства з другого – на кожний момент перебувають у рівновазі, тобто балансуються, незалежно від того, як обліковуються ці об'єкти.

Слово «баланс» має ще й третє – цілком інше значення, коли його застосовують для кількісних зіставлень певних економічних явищ. У таких балансах може і не бути рівності активу й пасиву: їх називають активними, наприклад, активний торговий баланс, коли вивіз перевищує ввіз, чи пасивними, коли потреби перевищують наявність відповідних ресурсів, товарно-матеріальних цінностей, нематеріальних активів.

Кожне підприємство повинно здійснювати фінансово-господарську діяльність відповідно до свого статуту. Для цього йому необхідно мати основні й оборотні засоби, нематеріальні активи, певні кошти, здійснювати фінансові вкладення тощо. Інформація про наявність і рух майна та джерела його утворення має надходити своєчасно, а періодично її треба узагальнювати для більш ефективного використання в управлінні, для здійснення контролю за збереженням засобів виробництва, вивчення складу та цільового використання господарських засобів. З цією метою засоби господарства та джерела їх утворення на підприємствах об'єднують в економічно однорідні групи, що знаходять відображення в бухгалтерському балансі.

2. Характеристика балансу, як основної форми фінансової звітності та види балансу.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.099 р. №996-хiv усі юридичні особи, які створені відповідно до чинного законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також представництва іноземних суб'єктів господарювання зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність [1].

Фінансова звітність містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства та інші показники діяльності за звітний період.

Мета, зміст та структура бухгалтерської фінансової звітності регламентується національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку – нормативно-правовими актами, затвердженими Міністерством фінансів України. Вони визначають принципи, процедури обліку та складання фінансової звітності, що не суперечить міжнародним стандартам.

Метою фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства.

Згідно ст. 12 П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік [5]. Звітність підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду.

Відповідно до Постанови «Про затвердження порядку подання фінансової звітності» затвердженої Кабінетом Міністрів України від 28 лютого 2000 р. №419, підприємства та установи складають місячну, квартальну й річну бухгалтерську звітність, в якій відображають склад майна і джерела його формування. Квартальна бухгалтерська звітність подається підприємством не пізніше 25 числа місяця, наступного за звітним періодом. Річна бухгалтерська звітність – не пізніше 15 лютого року, наступного за звітним [3].

Згідно зі статтею 14 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємства зобов'язані подавати баланс разом з квартальною та річною фінансовою звітністю органам, до сфери управління яких вони відносяться, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів, якщо інше не передбачено цим Законом, органам виконавчої влади та іншим користувачам. Баланс підприємств не є комерційною таємницею, крім випадків, передбачених законодавством. Датою подання фінансової звітності для підприємства вважається день фактичної її передачі за належністю, а у разі надсилання її поштою – дата одержання адресатом звітності, зазначена на штемпелі підприємства зв'язку, що обслуговує адресата. У разі, коли дата подання звітності випадає на неробочий день, термін подання переноситься на перший після вихідного робочий день. Перед складанням річної фінансової звітності обов'язкове проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства [1].

Перед складанням річної фінансової звітності обов'язкове проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства.

Річна фінансова звітність підприємства містить наступні форми:

1) Баланс ф. №1 – це звіт про фінансовий стан підприємства, що відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал (додаток А);

2) Звіт про фінансові результати ф. №2 – подає інформацію про доходи, витрати і результати діяльності підприємства ;

3) Звіт про рух грошових коштів ф. №3 – відображає надходження і видаток грошових коштів у процесі діяльності підприємства у звітному періоді;

4) Звіт про власний капітал ф. №4 – містить дані про зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;

5) Примітки до річної фінансової звітності ф. №5 – це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію й обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням наступних принципів:

автономності підприємства, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства;

безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме і надалі;

періодичності, що припускає розподіл діяльності підприємства, на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;

історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

нарахування та відповідності доходів і витрат, за якими для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були понесені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку та звітності на момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей;

повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення та розкриття у фінансовій звітності;

послідовності, який передбачає постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності;

обачності згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

перевалюванню змісту над формою, за яким операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності;

єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці.

Основним компонентом фінансової звітності є баланс.

За джерелами складання розрізняють інвентарні, книжні та генеральні баланси. Інвентарні баланси складають тільки на підставі повного опису інвентарю і є його скороченим та спрощеним викладом. Такі баланси виконуються або при створенні нового господарства на певній майновій основі, або при зміні господарством форми власності, або при впровадженні в господарстві нової, більш раціональної системи обліку.

Книжні баланси складають на підставі записів у книгах, попередня перевірка яких з допомогою інвентаризації не проводилась. Такі баланси ще називають пробними, попередніми.

Генеральний баланс, що його як виняток заміняють інвентарні та книжні баланси, є синтезом того й іншого. Він складається за рік і тільки на підставі опису інвентарю та пробного балансу.

За строками складання баланси поділяють на вступні, операційні, ліквідаційні.

Вступний баланс має виключно внутрішньогосподарське призначення. Він складається на момент створення підприємства. Однак досвід свідчить, що для поліпшення інформаційного забезпечення системи управління та контролю за збереженням майна починати виробничу та фінансово-господарську діяльність краще, коли є вступний баланс. На це треба звертати особливу увагу в процесі організації бухгалтерського обліку і звітності, бо дані вступного балансу мають відповідати даним на початок звітного періоду затвердженого кінцевого балансу.

Операційні баланси складають періодично протягом року і охоплюють окремі аспекти (як правило, виробничі) діяльності підприємства.

Ліквідаційний баланс складають на день початку ліквідації підприємства, припинення ним свого нормального існування. Операційні баланси, які

складають протягом усього періоду ліквідації, називаються ліквідаційними, а останній – завершальним ліквідаційним балансом.

Залежно від обсягу інформації баланси поділяють на прості, консолідовані і зведені. У простому балансі відображають майновий стан (а інколи й динаміку) простого господарства, тобто господарства, в якому немає структурних підрозділів, допоміжних виробництв та допоміжних підприємств із самостійним обліком. У таких господарствах провадиться єдине самостійне рахівництво і єдиний, простий баланс.

Консолідований баланс – складається на підставі балансів підприємств, юридично самостійних та дочірніх підприємств, як єдиної економічної одиниці. Консолідований баланс потребують складні господарства, що мають відділи, філії чи підприємства, які самостійно ведуть рахівництво і складають прості баланси. Простих балансів у цих структурах складається стільки, скільки було окремих самостійних систем рахівництва.

Зведений баланс – складається шляхом об'єднання сум, відображених на окремих статтях простих балансів. Його отримують за допомогою механічного постатейного підсумовування даних з простих балансів і підбиття в особливій колонці загальних підсумків активу і пасиву. У такому балансі окремі колонки характеризують стан окремих самостійних одиниць господарства, а колонка «Усього» відображає загальний стан господарства в цілому. Якщо окремих одиниць забагато, їх можна згрупувати – «Філії», «Виробничі підприємства» і т.п.

За змістом баланси поділяють на сальдові, оборотні, результатні, проміжні, шахові та порівняльні. Сальдові баланси включають тільки сальдо рахунків, що характеризують майновий стан господарства на відповідний момент. Оборотні баланси включають, крім сальдо, і обороти за рахунками. Відтак за формою вони є оборотними відомостями за певний період, а за змістом – дають уявлення не тільки про стан господарства, а й певною мірою і про динаміку його господарських оборотів. Результатний баланс – це баланс прибутків і

збитків або доходів і витрат господарства, що визначає своїм сальдо чистий прибуток або чистий збиток.

Проміжні баланси складають тільки за потреби. Це особливої форми пробні баланси, які за формою, змістом і структурою наближаються до кінцевого балансу.

Шаховий баланс, що отримав свою назву від своєрідної форми, яка нагадує шахову дошку, можна називати й динамічним балансом, бо він відображає як стан господарства на початок і кінець звітної періоду, так і рух майна. При цьому обороти в шаховому балансі подаються в розрізі кореспондуючих рахунків, що уможлиблює визначення його економічного змісту, оскільки зрозуміло, звідки надійшла сума на рахунок і на що саме її було витрачено. А тому шаховий баланс, складений за звітний період після річного звіту, можна вважати і сальдовим, і оборотним, і результатним балансом.

Шахові баланси є дуже наочними. Але їх доцільно застосовувати тільки на невеликих підприємствах, бо збільшення кількості використовуваних рахунків бухгалтерського обліку робить ці баланси громіздкими і незручними для практичної роботи.

Порівняльний баланс має на меті порівняти статті звітної балансу з минулими періодами. Ці порівняння даються в абсолютних і відносних величинах, тобто статті активу й пасиву балансу показуються у відповідних сумах і відсотках на початок і кінець звітної періоду.

Крім шахових, за формою розрізняють ще й баланси двосторонні та односторонні. Найбільш поширеними є двосторонні баланси, що в них ліворуч розміщувалися активи, а праворуч – пасиви. Односторонні баланси відрізняються від двосторонніх за зовнішнім виглядом – у них пасив розміщується не поряд з активом, а після нього, під ним. Отже, ця форма балансу менш наочна, бо вона ніби приховує ідею протиставлення активу і пасиву, яка характерна для самої природи балансу.

Всі перелічені види балансу називаються бухгалтерськими, бо складаються на підставі даних бухгалтерського обліку. Але кожному виду балансів

притаманні специфічні особливості, що безпосередньо пов'язані з джерелами, строками, способами, методами і технікою складання, підпорядкуванням підприємств, використанням даних балансів в управлінні.

Кожний сучасний баланс можна також назвати і порівняльним, бо в ньому всі показники наводяться в абсолютних величинах на початок року і на кінець звітного періоду. Це дає змогу протягом календарного року оцінювати показники балансу в динаміці, осмислювати їхні зміни.

Потреба в складанні проміжних балансів визначається тільки внутрішніми потребами самого підприємства. Підставою для складання таких балансів можуть бути процеси реструктуризації, реорганізації, ефективнішого використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, забезпечення збереження майна, зміцнення фінансового стану підприємства. Характерною особливістю проміжних балансів є їхній спрощений вигляд: інвентаризації основних і оборотних засобів, нематеріальних активів, розрахунків з дебіторами і кредиторами не проводяться; необхідні обчислення виконуються наближено; записи на розподільних та порівняльних рахунках роблять оперативним способом.

Діючий в Україні бухгалтерський баланс призначається не тільки для відображення стану господарських засобів та джерел їх формування на певну дату, а й для одержання інформації, необхідної для управління діяльністю підприємства, а також для задоволення потреб зовнішніх користувачів – статистичних, податкових, фінансових органів, банків, інвесторів та ін.

Відповідно до статті 11 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV баланс, разом зі звітом про фінансові результати, звітом про рух грошових коштів, звітом про власний капітал та примітками до звітів визнано фінансовою звітністю підприємства.

Формування бухгалтерського обліку пройшло тривалий еволюційний шлях. Його зміст і будова змінювались залежно від форм власності, рівня продуктивних сил та розвитку виробничих відносин суспільства.

Сьогодні в Україні бухгалтерський баланс базується на даних бухгалтерського обліку як системі суцільного, безперервного, документального відображення фінансово-господарської діяльності підприємства. Баланс підприємства надає зовнішнім і внутрішнім користувачам корисну, повну, правдиву та неупереджену інформацію про майновий і фінансовий стан підприємства, його фінансові результати та ефективність господарювання за звітний період. Таким чином, бухгалтерський баланс є інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень.

Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності є правилами, що вироблені теорією і практикою бухгалтерського обліку, є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання при складанні ними фінансової звітності, в тому числі балансу.

Оперативне управління господарюючим суб'єктом вимагає достовірних і точних даних про стан і наявність господарських засобів, їх склад і розміщення, а також про джерела їх формування і цільове призначення. Саме таку інформацію, узагальнену і згруповану певним чином, отримують за допомогою бухгалтерського балансу. Звідси випливає, що баланс є синтезом професійних дій фахівців з обліку, рушієм правильного ведення обліку, інструментом визначення економічних, юридичних та господарських відносин підприємства, передумовою для ефективного нормування, поточного та перспективного планування, найважливішим звітним документом. На підставі показників балансу найчастіше проводять оцінку фінансового стану підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів. За допомогою цього способу вивчаються такі важливі аспекти результатів діяльності підприємства, як фінансовий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність, рентабельність тощо. Головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення його фінансового стану.

3. Методика формування балансу:

а) структура балансу;

Баланс підприємства - це таблиця встановленої форми, в якій розміщуються активи підприємства та пасиви, які включають капітал і зобов'язання. З метою отримання узагальненої інформації за видами активів і пасивів, вони в балансі об'єднуються в розділи за їх економічним змістом.

Баланс складається з таких частин:

- титульна частина - в якій наводиться інформація про підприємство та дату, на яку складається баланс;
- предметна частина, яка складається з активу і пасиву балансу, в яких наводиться цифрова інформація про майно і джерела його формування ;
- заключна частина - де наводяться підписи, прізвище, ім'я та по-батькові осіб, які відповідають за наведену інформацію.

Актив балансу включає три розділи, в яких об'єднано майно за ступенем його ліквідності.

У першому розділі активу балансу "Необоротні активи" відображається вартість необоротних активів, а саме: нематеріальних активів, незавершених капітальних інвестицій, основних засобів, об'єктів інвестиційної нерухомості, довгострокових біологічних активів, довгострокових фінансових інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості, відстрочених податкових активів та інших необоротних активів. Цей розділ об'єднує найменш ліквідні активи.

У другому розділі активу балансу "Оборотні активи" відображається вартість оборотних активів, до яких відносяться: запаси, поточні біологічні активи, дебіторська заборгованість як за товари, роботи і послуги, так і інша, поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи. Цей розділ об'єднує середньо - та високоліквідні активи.

У третьому розділі активу балансу "Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття" відображається вартість необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу, що визначається відповідно до

П(С)БО 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність"

Пасив балансу включає чотири розділи, у яких згруповано зобов'язання з урахуванням терміновості їх погашення.

У першому розділі пасиву балансу "Власний капітал" наводиться інформація про власний капітал підприємства - зареєстрований (статутний та пайовий капітал), капітал у дооцінках, додатковий і резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений та вилучений капітал. Цей розділ об'єднує статті, які погашаються в останню чергу.

У другому розділі пасиву балансу "Довгострокові зобов'язання і забезпечення" відображаються зобов'язання, які будуть погашені протягом періоду, що перевищує операційний цикл підприємства або 12 місяців з дати балансу: відстрочені податкові зобов'язання, довгострокові кредити банків, інші довгострокові зобов'язання, довгострокові забезпечення (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), величина яких на дату складання балансу може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок та цільове фінансування.

У третьому розділі пасиву балансу "Поточні зобов'язання і забезпечення" відображаються зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або протягом 12 місяців з дати балансу: короткострокові кредити банків, поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом, зі страхування, з оплати праці, поточні забезпечення, доходи майбутніх періодів, інші поточні зобов'язання. Цей розділ об'єднує статті, які погашаються в першу чергу.

У четвертому розділі пасиву балансу "Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття" відображаються зобов'язання, що пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу.

Баланс (звіт про фінансовий стан) може мати у пасиві п'ятий, додатковий розділ "Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду", який наводиться у балансі, якщо така інформація є суттєвою та оцінка статті може бути достовірно визначена.

Основним елементом балансу (звіту про фінансовий стан) є балансова стаття, яка є неподільним показником в балансі і характеризує окремий вид активів (активна стаття) або вид зобов'язань чи капіталу (пасивна стаття).

Стаття — це елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, встановленим Національним П(С)БО 1, тобто визначенню активів, зобов'язань і власного капіталу.

Стаття наводиться у балансі (звіті про фінансовий стан), якщо відповідає двом критеріям:

- існує ймовірність надходження або вибуття майбутніх економічних вигод, пов'язаних з цією статтею;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

Балансова стаття може бути одноелементною, наприклад, "Нематеріальні активи", "Довгострокові біологічні активи", "Резервний капітал", яка заповнюється за даними одного балансового рахунку, або багатоелементною, наприклад, "Інші необоротні активи", "Інша поточна дебіторська заборгованість", "Інші довгострокові зобов'язання" - для заповнення яких використовуються дані двох або більше балансових рахунків, субрахунків.

До таких балансових статей, як "Нематеріальні активи", "Основні засоби", "Довгострокові біологічні активи", "Інвестиційна нерухомість", що розташовуються в активі балансу та "Зареєстрований капітал", "Страхові резерви", що розташовують в пасиві балансу, наводяться дані за регулюючими рахунками в дужках і при підрахунку підсумків віднімаються.

Кожній балансовій статті привласнюється код рядка, в межах чотирьох знаків, і який є незмінним.

Інформація по кожній балансовій статті наводиться на початок і на кінець звітного періоду (в квартальних балансах) та на кінець року (в річних балансах).

Отже, балансові статті об'єднуються в розділи, що дає можливість загального огляду балансу і дуже зручно при проведенні аналізу інформації. В основі об'єднання балансових статей в розділи покладено принцип їх ліквідності та їх економічна класифікація.

У балансах підприємств України статті активу розташовують зверху вниз, починаючи з найменш ліквідних і закінчуються найбільш ліквідними.

Найменш ліквідними є такі балансові статті як "Нематеріальні активи", "Основні засоби", "Довгострокові біологічні активи", "Довгострокові фінансові інвестиції" та інші, які згруповані в I розділі активу балансу. Найбільш ліквідними є статті "Гроші та їх еквіваленти", "Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги", "Інша поточна дебіторська заборгованість".

Статті пасиву балансу групуються і розміщуються зверху вниз за ознакою зменшення часу, необхідного для повернення боргів. Тобто спочатку розташовуються статті, які потребують найбільшого часу для їх погашення, наприклад "Зареєстрований капітал", "Довгострокові кредити банків", а вже далі поточні зобов'язання, які потребують найменшого часу для їх погашення.

Інформація, яка міститься в балансі, повинна бути суттєвою, повністю розкритою.

Суттєва інформація — це інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності.

Суттєвість інформації визначається відповідними національними П(С)БО та керівниками підприємства.

Розкриття - це надання інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності.

Баланс, як і інші форми фінансової звітності, повинен задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

При розмежуванні активів підприємства на необоротні й оборотні та зобов'язань на довгострокові й поточні враховується операційний цикл підприємства.

Операційний цикл - це проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошей та їх еквівалентів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Тобто, операційний цикл - це середній проміжок часу, необхідний для перетворення грошових коштів в готову продукцію підприємства і навпаки. Він включає:

- середній термін зберігання запасів на складах;
- виробничий період (цикл);
- середній термін зберігання готової продукції на складах;
- період продажу продукції;
- період отримання грошових коштів від покупців і замовників. Розглянемо

основні категорії, властиві балансу.

Активи підприємства включають необоротні й оборотні активи, необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

Отже, критерієм поділу активів підприємства для відображення в балансі (звіті про фінансовий стан) є їх поділ за часом використання або споживання - календарний рік або операційний цикл.

Необоротні активи - це усі активи, що не є оборотними, тобто до них включаються активи, які не призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати балансу, гроші та їх еквіваленти, що обмежені у використанні (розділ I).

Оборотні активи - це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

До оборотних активів включаються витрати майбутніх періодів та поточні фінансові інвестиції.

Витрати майбутніх періодів - це витрати, здійснені у поточному або у попередньому звітних періодах, але які відносяться до наступних звітних періодів (розділ II). До них відносяться витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості; з освоєнням нових виробництв та агрегатів; сплачені авансом орендні платежі; сплата за страховим полісом; сплата за торговий патент; передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання тощо.

Фінансові інвестиції - це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Фінансові інвестиції поділяють на довгострокові та поточні. Довгострокові відображаються в I розділі активу (рядки 1030, 1035), а поточні - в II розділі активу балансу (рядок 1160).

Загальна схема класифікації фінансових інвестицій, їх види, методи обліку та розміщення в балансі наведені на рис. 3.2.

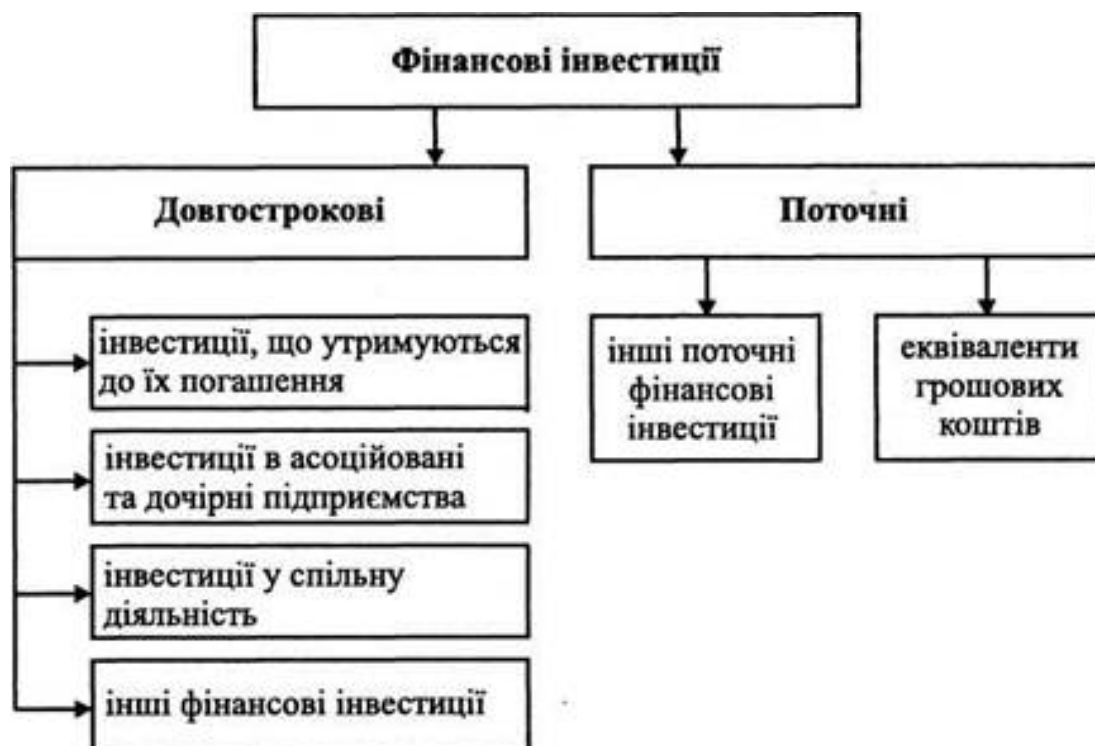

Рис. 3.2. Класифікація фінансових інвестицій за їх видами та методами обліку.

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття - це необоротні активи, які не використовуються у бізнесі, переведені до складу оборотних активів з метою їх продажу чи здачу в оренду.

Пасиви підприємства поділяються на власний капітал, довгострокові зобов'язання та забезпечення, поточні зобов'язання та забезпечення, зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

Зобов'язання - це обов'язки підприємства чи відповідальність діяти певним чином. Воно призводить в майбутньому до вилучення коштів підприємства і втрати економічної вигоди в наслідок прийнятих у минулих періодах обов'язків. Погашення зобов'язань може здійснюватись як грошовими коштами (монетарні зобов'язання), так і товарами або послугами, визначеної кількості і якості (немонетарні зобов'язання).

Класифікація зобов'язань, їх види та розміщення в балансі наведено на рис. 3.3.

№ пор.	Види зобов'язань	Склад зобов'язань
1	2	3
1	Довгострокові	Довгострокові кредити банків Інші довгострокові фінансові зобов'язання Відстрочені податкові зобов'язання Інші довгострокові зобов'язання
2	Поточні	Короткострокові кредити банків Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями Короткострокові векселі видані Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (перед постачальниками та іншими кредиторами) Інша поточна заборгованість: перед бюджетом, органами соціального страхування, позабюджетними фондами, за розрахунками з оплати праці, із внутрішніх розрахунків тощо

Рис. 3.3. Класифікація та види зобов'язань

Довгострокові зобов'язання - це усі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.

Поточні зобов'язання - це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Забезпечення - це зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу.

Власний капітал - це частина в активах, яка залишається після вирахування зобов'язань.

Складові власного капіталу та розміщення його в балансі наведені на рис. 3.4.

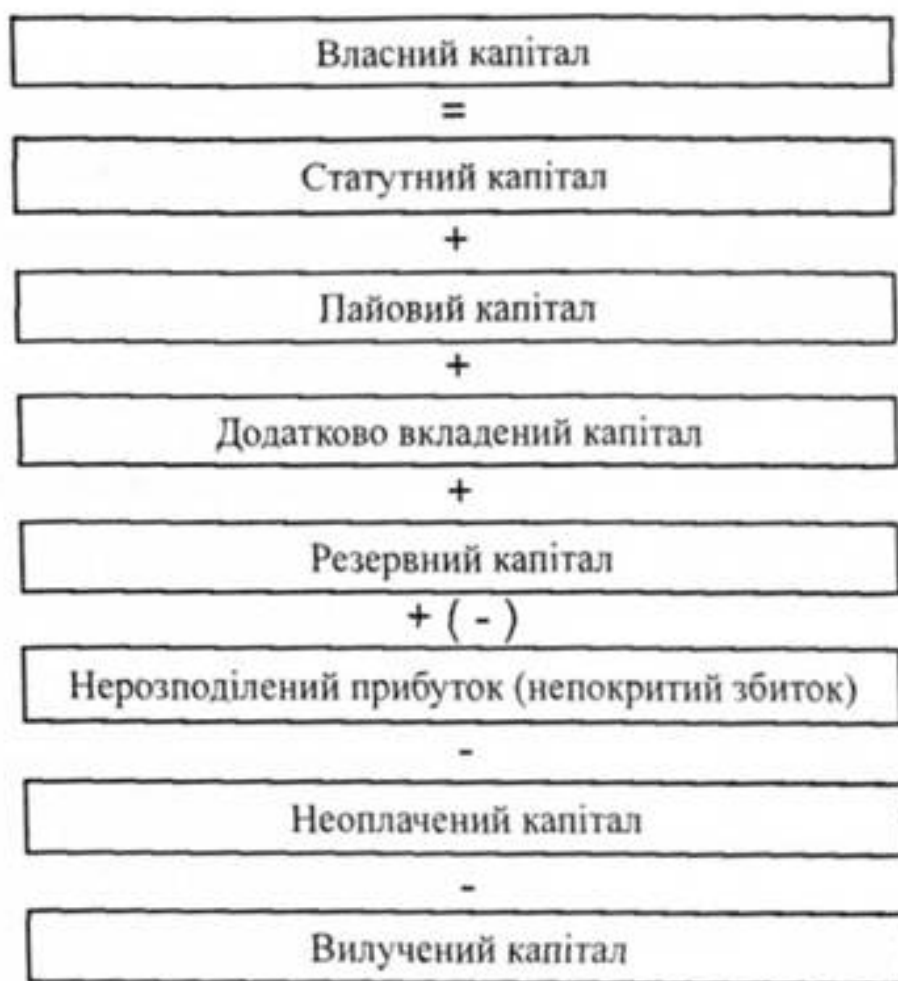

Рис. 3.4. Структура власного капіталу підприємства

Забезпечення, залежно від часу їх використання, можуть включатися як до довгострокових, так і до поточних зобов'язань.

Доходи майбутніх періодів - це суми доходів, нарахованих протягом поточного періоду або попередніх звітних періодів, які будуть визнані в наступних звітних періодах. До них відносяться доходи у вигляді одержаних авансових платежів за здані в оренду основні засоби та інші необоротні активи (авансові орендні платежі), передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка від продажу квитків транспортних і театральновидовищних підприємств, абонентна плата за користування засобами зв'язку тощо.

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття — це зобов'язання, що пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу.

Властивістю балансу (звіту про фінансовий стан) є рівність підсумків активу та пасиву, тобто підсумок активів балансу повинен дорівнювати сумі власного капіталу та зобов'язань, що ґрунтується на подвійному запису господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

б) порядок складання балансу і зміст його статей.

Значущість балансу важко переоцінити. Передовсім баланс є зовнішнім відображенням тієї господарської єдності, яка властива кожному підприємству. Діяльність підприємства є багатогранною, складною й динамічною; підприємство не має постійних зовнішніх меж, які б встановлювали реальні рубежі його діяльності та визначали її дійсний зміст. Такі реалії змальовує тільки баланс, даючи порівняльну грошову оцінку всім економічним, юридичним та адміністративно-господарським відносинам підприємства на кожний даний момент. Тільки баланс дає можливість наочно усвідомити обсяг і зміст виконаної за звітний період роботи.

Баланс з особливою чіткістю відображає фінансовий стан підприємства, показуючи, чиї кошти вкладено в підприємство, як їх розміщено, чи є

довгострокові позики, чи забезпечено покриття зобов'язань перед кредиторами тощо.

Користуючись низкою щорічних балансів, можна чітко уявити собі динаміку економічного розвитку підприємства та його господарської діяльності. Порівнянням точних цифр балансових даних у належній обробці з'ясовують, наскільки раціонально й економно велася на підприємстві робота, якою ціною досягнуто кінцевих результатів, чи достатньо матеріальних запасів, чи надійні дебітори і т.п.

Наявність своєчасних та правильно складених балансів дає можливість кожному керівникові, обмірковуючи всі позитивні та негативні сторони діяльності підприємства, свідомо вести господарство, пошук внутрішніх резервів та запровадження їх у дію.

Баланс, як звітний документ, має неоціненний практичний зміст. Цим документом підприємство звітує перед своїм керівним органом, податковою адміністрацією, статистичними органами, кредитними установами. На підставі балансу та відповідних звітних форм визначають правильність указанного чистого прибутку, установлюють величину податків, обов'язкових внесків та платежів.

Розглянемо головні нюанси складання балансу. Баланс підприємства повинен містити загальні дані про назву підприємства, місце знаходження (країну, де зареєстроване підприємство), організаційно-правову форму власності та назву органу управління, у віданні якого перебуває підприємство, або назву материнської (холдінгової) компанії, галузь і вид економічної діяльності за відповідними державними реєстрами, валюту балансу та одиницю її виміру (тис. грн.), повну адресу підприємства та дату, на яку складається баланс.

Звітним періодом для складання балансу є календарний рік. Баланс складається на кінець останнього дня звітного періоду.

Проміжні (місячний, квартальний) баланси, які охоплюють певний період, складаються наростаючим підсумком з початку звітного періоду.

Перший звітний період новоствореного підприємства може бути меншим за 12 місяців, але не може бути більшим за 15 місяців.

Якщо підприємство ліквідується, то звітним є період з початку року до моменту ліквідації.

Для забезпечення порівнянності даних у балансі підприємства наводяться дані на початок і кінець звітного періоду (у квартальних балансах) та на кінець звітного року.

Заповнення балансу повинно здійснюватися охайно, з дотриманням розрядності написання цифр. Ніякі виправлення в балансі підприємства не допускаються. Баланс підписує керівник і головний бухгалтер, їх підписи мають бути ідентифіковані.

Основою для заповнення балансу, тобто формування певної його статті, є бухгалтерські записи про залишки (сальдо) на кінець звітного періоду на синтетичних рахунках і субрахунках 1-6 класів Плану рахунків [6]. Усі ці записи повинні бути підтверджені відповідними первинними документами і відображати узагальнену інформацію про активи, капітал та зобов'язання підприємства на кінець звітного періоду.

У статті «Нематеріальні активи» (рах. 12) відображається вартість об'єктів, які віднесені до складу нематеріальних активів згідно з відповідними положеннями (стандартами). У цій статті наводяться окремо первісна та залишкова вартість нематеріальних активів, а також нарахована у встановленому порядку сума зносу. Залишкова вартість визначається як різниця між первісною вартістю і сумою зносу.

У статті «Незавершені капітальні інвестиції» (рах. 15) відображаються капітальні інвестиції в будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання об'єктів необоротних матеріальних активів, які на дату балансу ще не ввели в експлуатацію.

У статті «Основні засоби» (рах. 10) наводиться вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів згідно з

відповідними положеннями (стандартами). У цій статті також наводиться вартість інших необоротних матеріальних активів. У цій статті наводяться окремо первісна (переоцінена) вартість, сума зносу основних засобів та їх залишкова вартість. До підсумку балансу включається залишкова вартість, що визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю основних засобів і сумою їх зносу на дату балансу.

У статті «Довгострокові біологічні активи» (рах. 16) відображається вартість довгострокових біологічних активів, облік яких ведеться за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». У цій статті наводяться справедлива (первісна, переоцінена) вартість, сума накопиченої амортизації (у дужках) і залишкова вартість довгострокових біологічних активів. До підсумку балансу включається справедлива або залишкова вартість, яка дорівнює різниці між первісною (переоціненою) вартістю і сумою накопиченої амортизації. Ця стаття на досліджуваного підприємстві не використовується тому, що діяльність підприємства не пов'язана з біологічними активами.

У статті «Довгострокові фінансові інвестиції» (рах. 14) відображають фінансові інвестиції на період більше року, а також всі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. До них відносять:

1) інвестиції, що дають підприємству право власності або на частину прибутку іншого підприємства (наприклад інвестиції в акції), або на статутний фонд (капітал) об'єкта інвестування або його частку (пай). В останньому випадку йдеться про внески засновників (учасників) до статутного капіталу інших підприємств, створених на території України або за її межами;

2) інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення, наприклад боргові цінні папери (облігації державних позик, казначейські зобов'язання, депозитні (ощадні) сертифікати).

У статті «Довгострокова дебіторська заборгованість» (рах. 18) показується заборгованість фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

У статті «Відстрочені податкові активи» (рах. 17) відображається сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах унаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.

У статті «Інші необоротні активи матеріальні активи» (рах. 11) наводяться суми не оборотних активів, які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу «Необоротні активи».

У статті «Виробничі запаси» (рах. 20) показується вартість запасів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу.

У статті "Поточні біологічні активи" (рах. 21) відображається вартість поточних біологічних активів тваринництва (дорослі тварини на відгодівлі і в нагулі, птиця, звірі, кролики, дорослі тварини, вибракувані з основного стада для реалізації, молодняк тварин на вирощуванні і відгодівлі) в оцінці за справедливою або первісною вартістю, а також рослинництва (зернові, технічні, овочеві та інші культури) в оцінці за справедливою вартістю, облік яких ведеться за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи".

У статті «Незавершене виробництво» показуються витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), а також вартість напівфабрикатів власного виробництва і валова заборгованість замовників за будівельними контрактами.

У статті «Готова продукція» (рах. 26) показуються запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, показуються у складі незавершеного виробництва.

У статті «Товари» (рах. 28) показується вартість товарів, які придбані підприємствами для наступного продажу.

У статті «Векселі одержані» (рах. 34) показується заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями.

У статті «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» відображається заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем). У підсумок балансу включається чиста реалізаційна вартість, яка визначається шляхом вирахування з дебіторської заборгованості резерву сумнівних боргів.

У статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» показується дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.

У статті «Дебіторська заборгованість за виданими авансами» (рах. 371) показується сума авансів, наданих іншим підприємствам у рахунок наступних платежів.

У статті «Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів» (рах. 373) показується сума нарахованих дивідендів, процентів, роялті тощо, що підлягають надходженню.

У статті «Дебіторська заборгованість з внутрішніх розрахунків» показується заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість з внутрішньовідомчих розрахунків.

У статті «Інша поточна дебіторська заборгованість» показується заборгованість дебіторів, яка не може бути включена до інших статей дебіторської заборгованості та яка відображається у складі оборотних активів.

У статті «Поточні фінансові інвестиції» (рах. 35) відображають фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно

реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів).

У статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» (рах. 30) відображаються кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів. У цій статті окремо наводяться кошти в національній та іноземній валютах. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу або протягом операційного циклу внаслідок обмежень, слід виключати зі складу оборотних активів та відображати як необоротні активи.

У складі витрат майбутніх періодів (рах. 39) відображаються витрати, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів.

У статті «Статутний капітал» (рах. 401) наводиться зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства.

У статті «Пайовий капітал» (рах. 402) наводиться сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена установчими документами.

У статті «Додатковий капітал» (рах. 42) акціонерні товариства показують суму, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість.

У статті «Інший додатковий капітал» (рах. 425) відображаються сума дооцінки необоротних активів, вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб, та інші види додаткового капіталу. (пункт 40 із змінами, внесеними згідно з наказом Мінфіну України від 14.06.2000р. № 131)

У статті «Резервний капітал» (рах. 43) наводиться сума резервів, створених, відповідно до чинного законодавства або установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

У статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»(рах. 44) відображається або сума прибутку, яка реінвестована у підприємство, або сума непокритого збитку. Сума непокритого збитку наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

У статті «Неоплачений капітал» (рах. 46) відображається сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. Ця сума наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

У статті «Вилучений капітал» (рах. 45) господарські товариства відображають фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників. Сума вилученого капіталу наводиться в дужках і підлягає вирахуванню при визначенні підсумку власного капіталу.

У складі забезпечень наступних витрат і, платежів(рах. 47) відображаються нараховані у звітному періоді майбутні витрати та платежі (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), величина яких на дату складання балансу може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок, а також залишки коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету та інших джерел.

У статті «Довгострокові кредити банків» (рах. 50) показується сума заборгованості підприємства банкам за отриманими від них позиками, яка не є поточним зобов'язанням.

У статті «Відстрочені податкові зобов'язання» (рах. 54) показується сума податків на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах внаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.

У статті «Інші довгострокові зобов'язання»(рах. 55) показується сума довгострокових зобов'язань, які не можуть бути включені до інших статей розділу «Довгострокові зобов'язання».

У статті «Короткострокові кредити банків» (рах. 60) відображається сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за отриманими від них позиками.

У статті «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» (рах. 61) показується сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

У статті «Векселі видані» (рах. 62) показується сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі на забезпечення по ставок (робіт, послуг) постачальників, підрядників та інших кредиторів.

У статті «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (рах. 63) показується сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями).

У статті «Розрахунки за одержаними авансами» (рах. 681) відображається сума авансів, одержаних від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт (послуг).

У статті «Поточні зобов'язання зі страхування» (рах. 65) відображається сума заборгованості за відрахуваннями до пенсійного фонду, на соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників.

У статті "Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці" (рах. 66) відображається заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату.

У статті «Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками» (рах. 67) відображається заборгованість підприємства його учасникам (засновникам), пов'язана з розподілом прибутку (дивіденди тощо) і формуванням статутного капіталу.

У статті «Поточні зобов'язання із внутрішніх розрахунків» (рах. 682) відображається заборгованість підприємства пов'язаним сторонам та кредиторська заборгованість з внутрішньовідомчих розрахунків.

До складу доходів майбутніх періодів (рах. 69) включаються доходи, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до наступних звітних періодів.

Перед складанням річної фінансової звітності на підприємстві проводиться інвентаризація товарно-матеріальних цінностей, необоротних активів, грошових коштів, дебіторської і кредиторської заборгованостей. У разі виявлення відхилень даних обліку від даних інвентаризації проводиться внесення коригувань за наслідками проведеної інвентаризації.

Бухгалтерський облік на досліджуваному підприємстві ведеться за автоматизованою формою на основі галузевої комп'ютерної програми. Реєстрація операцій в реєстри бухгалтерського обліку здійснюється на підставі первинних документів.

Підприємство веде бухгалтерський облік і складає фінансову звітність у національній грошовій одиниці України – гривні.

Основні засоби відображені за собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації. Амортизація нараховується, починаючи з місяці, що настає за місяцем введення в експлуатацію основних засобів. Амортизація нараховується методом зменшення залишку із застосуванням норм, визначених податковим законодавством. Витрати, які здійснюються для підтримання основних засобів у робочому стані і отримання первісно визначеного розміру майбутніх економічних вигод від їх використання, включаються до складу витрат звітного періоду. Грошові кошти та їх еквіваленти відображаються за номіналом.

Дебіторська заборгованість визнається за первісними сумами. Недоліком при оцінці дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві є те, що тут не проведена класифікація заборгованості за строками її погашення з встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. А також не створювався резерв сумнівних боргів.

Запаси оцінюються за меншою з двох оцінок: собівартістю або чистою вартістю реалізації.

Кредиторська заборгованість відображується за собівартістю, яка дорівнює справедливій вартості компенсації, що підлягає виплаті в майбутньому за отримані товари і послуги незалежно від виставлення підприємству рахунку-фактури.

Доходи визнаються в міру впевненості в тому, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства і суму доходу можна буде достовірно оцінити.

У балансі розкривається наявність економічних ресурсів, які контролюються підприємством на дату балансу та права на ресурси.

Актив визнається та відображається в балансі за умови, що:

- 1) оцінка його може бути достовірно визначена;
- 2) у майбутньому очікується отримання економічних вигод, пов'язаних з його використанням.

Ресурс не визнається активом і відповідно не відображається в балансі, якщо були здійснені витрати, за якими отримання в майбутньому економічних вигод є малоімовірним після закінчення поточного облікового періоду.

Зобов'язання визнається та відображається в балансі за умови, що:

- 1) його оцінка може бути достовірно визначена;
- 2) існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

Власний капітал визнається і відображається в балансі одночасно з відображенням активів чи зобов'язань, які призводять до його зміни.

Складений бухгалтерський баланс детально перевіряється на предмет узгодженості окремих показників, відображених у різних формах звітності.

Таким чином, бухгалтерський баланс є не тільки важливим методом узагальнення даних про господарські засоби підприємства і джерела їх формування, а й джерелом економічної інформації про кількісні та якісні

параметри господарської діяльності підприємства, необхідні для оцінки, економічного аналізу і прийняття управлінських рішень.

4. Проблемні аспекти та шляхи удосконалення методики складання балансу (звіту про фінансовий стан).

Обліковий процес завершується складанням фінансової звітності про господарську діяльність підприємства. Правові основи з питань складання фінансової звітності регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку НП(С)БО 1. Державне регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств [6].

Звітність – це система показників у формі таблиці, які відображають обсяг і результати діяльності підприємства. Її складання завершальний етап облікової роботи. Фінансова звітність визначена НП (С)БО 1 як бухгалтерська звітність і відображає фінансовий стан підприємства та результати його діяльності за звітний період.

Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень (табл. 1). Для прийняття економічних рішень користувачам фінансових звітів необхідна інформація про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані підприємства. Зазначені інформаційні потреби обумовили склад фінансової звітності:

- баланс;
- звіт про фінансові результати;
- звіт про рух грошових коштів;
- звіт про власний капітал;
- примітки до річної фінансової звітності.

Фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб. Для того щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, НП (С) БО1 вимагає наявності у ній даних про:

- підприємство;
- дату звітності та звітний період;
- валюту звітності та одиницю її виміру;
- облікову політику підприємства та її зміни;
- аналітичну інформацію щодо статей фінансових звітів;
- консолідацію фінансових звітів; - припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності;
- обмеження щодо володіння активами;
- участь у спільних підприємствах;
- виявлені помилки та пов'язані з ними коригування;
- іншу інформацію.

Головні вимоги до звітності – це реальність, ясність, своєчасність, єдність методики звітних показників, порівнянність звітних показників з минулими. Якісні характеристики фінансової звітності такі: інформація, яка надається у фінансових звітах, повинна бути дохідлива і розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації [4, с. 73]. Фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати: – фінансові звіти підприємства за різні періоди; – фінансові звіти різних підприємств. Передумовою зіставності є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни.

Таблиця 1: Інформаційні потреби основних користувачів фін. звітності

Користувачі звітності	Інформаційні потреби
Інвестори, власники	Придбання, продаж та володіння цінними паперами. Участь у капіталі підприємства. Оцінка якості управління.
Керівництво підприємством	Регулювання діяльності підприємства.
Банки, постачальники та інші кредитори	Забезпечення зобов'язаного підприємства. Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання.
Замовники	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання

Працівники підприємства	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
-------------------------	--

Кожний фінансовий звіт повинен містити дату, станом на яку наведені його показники, або період, який він охоплює. Якщо період, за який складено фінансовий звіт, відрізняється від звітного періоду, передбаченого цим Національним положенням (стандартом), то причини і наслідки цього повинні бути розкриті у примітках до фінансової звітності. У фінансовій звітності повинна бути вказана валюта, в якій відображені елементи звітності, та одиниця її виміру. Якщо валюта звітності відрізняється від валюти, в якій ведеться бухгалтерський облік, то підприємство повинно розкривати причини цього та методи, що були використані для переведення фінансових звітів з однієї валюти в іншу. Підприємство повинно висвітлювати обрану облікову політику шляхом опису:

1. Принципів оцінки статей звітності.

2. Методів обліку щодо окремих статей звітності. Інформація, що підлягає розкриттю, наводиться безпосередньо у фінансових звітах або у примітках до них.

У примітках до фінансових звітів слід розкривати:

1. Облікову політику підприємства.

2. Інформацію, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями (стандартами).

3. Інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібний для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду. Проміжна (місячна, квартальна) звітність, яка охоплює певний період, складається наростаючим підсумком з початку звітного року. Таким чином, за періодичністю складання і подання звітність поділяється на внутрішньорічну, місячну, квартальну, піврічну, дев'ятимісячну та річну. Внутрішньорічну звітність називають поточною звітністю, або періодичною.

Фінансова звітність підприємства використовується самими власниками, для аналізу та контролю за виконанням договірних зобов'язань, аналізу господарської діяльності, для складання планів на майбутнє.

Крім того, звітність подається: у вищу за підпорядкованістю організацію, якщо така є, з метою керівництва роботою підприємства; контрагентам (покупцям, постачальникам тощо), а також установам банку (для контролю за використанням банківського кредиту), якщо таке передбачене кредитним договором; органам статистики для статистичної обробки [8, с. 327]. До фінансової звітності включаються показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відособлених підрозділів підприємства. До річного бухгалтерського звіту обов'язково додається пояснювальна записка (примітки), в якій викладаються основні фактори, що вплинули в звітному році на підсумки діяльності підприємства, і висвітлюються фінансовий і майновий стан та перспектива розвитку підприємства. Бухгалтерський фінансовий звіт за формою № 1 «Баланс» характеризує зміни фінансового стану підприємства порівняно з початком звітного періоду, а «Звіт про фінансові результати» відбиває результати фінансовогосподарської діяльності за період з початку звітного року. Таким чином, бухгалтерська фінансова звітність є єдиною. Звіти підприємств і організацій всіх галузей господарювання складаються за єдиними формами. Встановлені форми звітності складають всі підприємства і організації, що містяться на території України і є юридичними особами.

Для того щоб звітність була дійовим засобом управління та контролю, вона повинна відповідати всім вимогам, що висуваються до обліку. Вона має достовірно відображати ресурси підприємства, їх використання і фінансові результати діяльності. Показники звітності повинні бути об'єктивними, обґрунтовані перевіреними даними поточного обліку і підтвержені відповідними документами.

Своєчасність складання та подання звітності – невід'ємна умова її корисності. Найбільш достовірна інформація втрачає своє значення, якщо вона надана користувачам несвоєчасно, тому звітність повинна складатися і

подаватися відповідним органам у строки, встановлені нормативними актами, які забезпечують ефективне її використання для управління та контролю. Важливим напрямом підвищення рівня аналітичності фінансової звітності має стати правильна побудова її форм таким чином, щоб максимально полегшити вивчення відображених в них господарських взаємозв'язків. Бухгалтерський баланс є основним джерелом інформації про фінансовий і майновий стан підприємства на звітну дату.

З метою удосконалення методології складання бухгалтерської фінансової звітності рекомендуємо поетапне формування облікової політики, що передбачає послідовність, в якій кожний етап забезпечує здійснення наступного (рис. 2). Важливим напрямом підвищення рівня аналітичності фінансової звітності має стати правильна побудова її форм таким чином, щоб максимально полегшити вивчення відображених в них господарських взаємозв'язків.

Бухгалтерський баланс є основним джерелом інформації про фінансовий і майновий стан підприємства на звітну дату.

З метою об'єктивного представлення інформації в балансі пропонується внести наступні зміни:

- виключити з підсумку балансу статті «Відстрочені податкові активи» та «Відстрочені податкові зобов'язання» та розглядати їх як регулюючі;
- перегрупувати розділи пасиву балансу відповідно до їх економічної суті;
- здійснити поділ дебіторської заборгованості в залежності від строку її обороту в складі оборотних активів.

Оцінка чинної форми звіту про фінансові результати дозволила виявити такі напрями її удосконалення:

- необхідність виділення окремими статтями підсумків фінансової, інвестиційної діяльності;

- введення статті «Використання прибутку» з більш детальним розкриттям сум в примітках до фінансової звітності та «Нерозподілений прибуток (збиток)», що дозволить тісніше ув'язати між собою баланс та звіт про фінансові результати.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження з питань дозволяють зробити наступні висновки і пропозиції.

1. Бухгалтерський баланс – це основний фінансовий звіт, який відображає майновий та фінансово-економічний стан підприємства на визначену дату, як правило, на закінчення звітного періоду.

Бухгалтерський баланс як один з основних елементів методу бухгалтерського обліку і найважливішої форми фінансової звітності, відображає вартість майна підприємства в цілому за активами і обсяги вкладеного в це майно власного та залученого капіталу за пасивами.

Бухгалтерський баланс базується на даних бухгалтерського обліку як системи суцільного, безперервного, документального відображення фінансово-господарської діяльності підприємства. Таким чином, бухгалтерський баланс є важливим інструментом управління.

Дефініція балансу пройшла тривалий, іноді суперечливий шлях розвитку. В цілому баланс як самостійна бухгалтерська категорія сформувалась у кінці XVII – на початку XVIII ст. Кінцеве розуміння балансу формувалось під впливом глибоких досліджень не тільки в обліку, але і в економіці, фінансах, праві та інших економічних напрямках.

2. Баланс підприємства має два основних розділи: активи та пасиви. Активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до одержання економічних вигод у майбутньому.

Основою для заповнення балансу досліджуваного підприємства є бухгалтерські записи про залишки (сальдо) на кінець звітного періоду на синтетичних рахунках і субрахунках 1-6 класів Плану рахунків. Усі ці записи підтверджені відповідними первинними документами і відображають узагальнену інформація про активи, капітал та зобов'язання підприємства на кінець звітного періоду.

Специфіка балансового методу в бухгалтерському обліку пояснюється наступними характеристиками: 1) кожна господарська операція відображається не менше, ніж на двох рахунках; 2) підсумки активу і пасиву балансу змінюються в тому випадку, коли господарська операція проходить одночасно по статтях складу господарських засобів та їх джерел; 3) зберігається рівність підсумків активу і пасиву після будь-якої операції.

3. Дослідивши питання складання бухгалтерського балансу на підприємстві можна зробити наступні висновки. Необхідно відзначити, що статті українського балансу розташовані не хаотично і довільно, а у визначеній послідовності. Принцип побудови статей активу балансу по ліквідності полягає в тім, що всі статті ранжуються, починаючи від найменш ліквідних (Основні засоби), до більш ліквідного (Запаси), і закінчуючи абсолютно ліквідною статтею (Кошти). Статті ж пасиву балансу групуються по ступені терміновості повернення, і розташовуються по зростаючій терміновості.

4. Роль фінансово-економічної інформації як системи фінансових показників визначається впливом на обґрунтування і прийняття рішень користувачів. Саме бухгалтерська фінансова звітність, відображаючи всі суттєві зміни в структурі господарських засобів і їх джерел, а також результати фінансовогосподарської діяльності, надає в скомпонованому вигляді значний обсяг інформації необхідної зовнішнім і внутрішнім користувачам.

З метою удосконалення методології складання бухгалтерської фінансової звітності на підприємствах рекомендовано поетапне здійснення вибору облікової політики, обґрунтовано сукупність принципів, методів, прийомів ведення бухгалтерського обліку в залежності від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ. Виявлено якісний склад інформації, що представляється в звітності, змісту, методологічних основ формування звітних показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р., № 996-XIV // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – №11 (436), 7 лютого. – С. 3-6.
2. Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні (зі змінами та доповненнями, внесеними постановами КМУ) // Все про бухгалтерський облік. – 1999. – № 12, 8 лютого.
3. Постанова КМУ «Про затвердження порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 р. № 419. // Нова бухгалтерія. Спец. додаток до тижневика Дебет-Кредит. Документи: усі нові документи про новий бухоблік. – 2000. С. 21-22.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджений наказом міністерства фінансів України від 31.03.99 р. №87.
5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений МФУ від 30.11.99 р. №291
6. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99. №291.
7. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 р. №3125-XII. З наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 23. С. 224.
8. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник / Під ред. С.Ф. Голова, – Дніпропетровськ, ТОВ “Баланс-Клуб”, 2001. 832 с.
9. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.

10. Аудит. Методика документування: Кол. авторів. За заг.ред. академіка АЕНУ, д.е.н., проф. І.І. Пилипенка. – К.: Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України. – 2003. – 457 с.

11. Методичні рекомендації щодо перевірки порівнянності показників форм річної фінансової звітності підприємств, затверджені наказом Міністерством фінансів України від 10.01.02 р. № 053-43.

12. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник / За ред проф. Ф.Ф. Бутинця, – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 608 с.

13. Савченко В.Я. Аудит: Навч.посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 322 с.

14. Верхогляд В., Коваленко А. Баланс як “дзеркало” підприємства // Баланс. – 2002. – № 11 (396), 12 березня. С. 43-51.

15. Гаврон А. Аналіз фінансової стійкості підприємства // Матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції “Актуальні проблеми формування економічної системи України”. – Львів, 16-17 травня 2002 р. С. 42-44.

16. Горицька Н. Фінансова звітність суб’єктів малого підприємництва і представництв іноземних суб’єктів господарської діяльності на підставі П(С)БО 25 “Фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва” // Дебет-Кредит. – 2000. – № 17. С. 8-13.

17. Губачова О., Ночовна Ю., Господарські операції та річна фінансова звітність за новим планом рахунків і національними стандартами в роздрібній торгівлі. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 10. С. 3-39.

18. Губачова О., Ночовна Ю., Складання фінансового звіту суб’єкта малого підприємництва // Бухгалтерський облік і аудит. – 2002. – № 1. С. 15-28.

19. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підручник для студ. вищ. навч. закл. екон. спец. – 5-те вид., доповнене й перероблене – К.: А.С.К., 2000. – 784 с.

20. Харченко Н. Фінансова звітність СМП // Баланс. – 2002. – № 4, 22 січня. С. 68-73.

21. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України [Електронний ресурс]: від 16. 07. 99 № 996-XIV, редакція від [01. 01. 2007](#) на підставі [3422-15](#), // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем Апарату Верховної Ради України. – 2006. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.

22. Дєєва Н. М., Дедіков О. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – ISBN 966-364-381-1.

23. Бухгалтерський облік в Україні. Навч. посібник. За ред. Р.Л.Хом'яка, В.І.Лемішовського. - 5-те вид., доп. і перероб. -Львів: Національний університет "Львівська політехніка" (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ + " Інституту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2006. - 1088 с.

24. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. - 7-ме вид., доп. і перероб. -Житомир: ПП "Рута", 2006. - ст. 6 - 22.

25. Жадько К.С., Семенюта В. В., Олійник Л. Ш. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дніпропетровська держ. фінансова академія. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 112с.

26. Громов В. Порядок оформлення первинних документів.- Все про бухгалтерський облік.- 2003. №75.

28. Жадько К.С., Семенюта В. В., Олійник Л. Ш. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дніпропетровська держ. фінансова академія. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 112с.

29. Кобилянська О. І. Фінансовий облік.: Навч. посібник.- К.: Знання, 2004.-473с.

30. Загородній А.Г., Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: Навч. посіб. - 3-тє вид., доп. і перероб. -К: Товариство "Знання", КОО, 2004. - 377 с.